

Οπτική Επικοινωνία και Νέα Μέσα

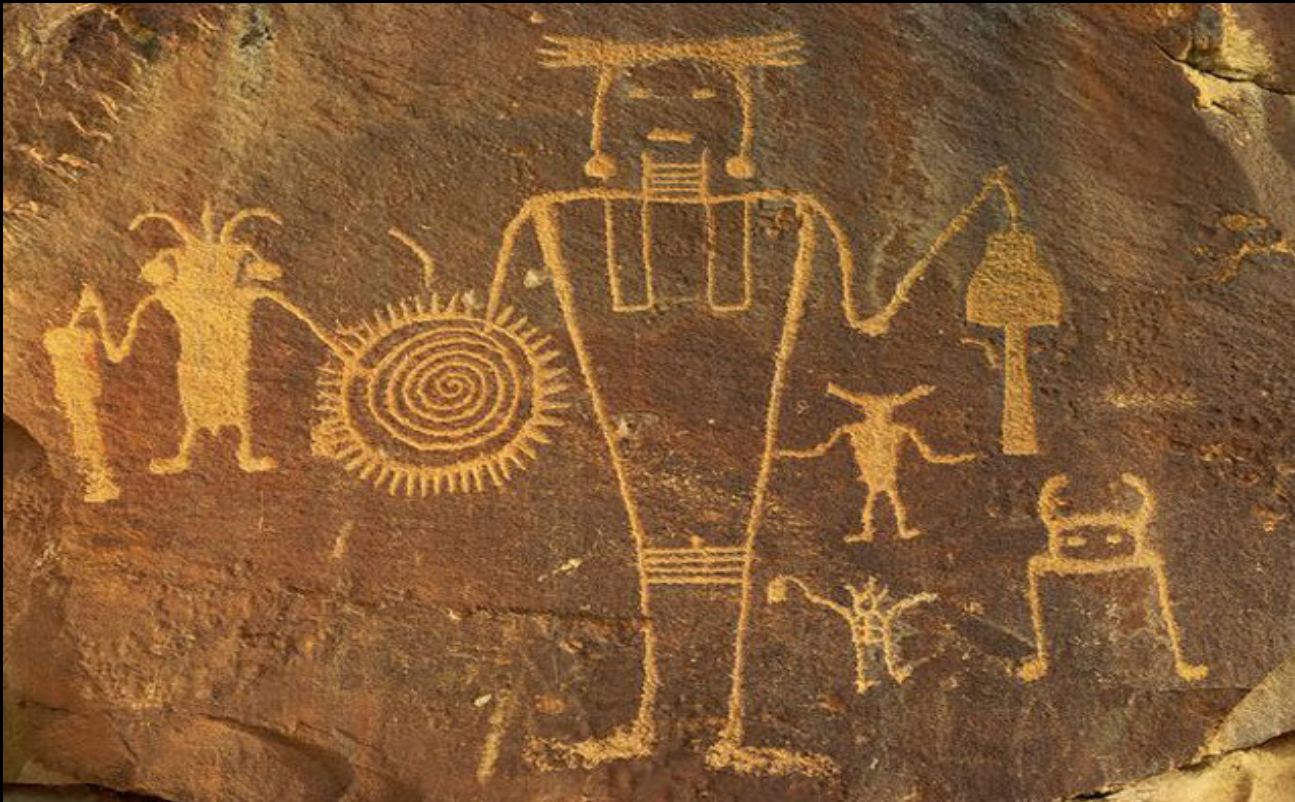
Λήδα Τσενέ, PhD
ltsene@gmail.com

Οπτική Επικοινωνία είναι η επικοινωνία ιδεών και μηνυμάτων μέσω της οπτικής παρουσίασης της πληροφορίας.

Περιλαμβάνει: τυπογραφία, εικονογράφηση, σήμανση, φωτογραφία, διαφήμιση, κινηματογράφο, περιοδικά, αφίσες, comics , το διαδίκτυο κλπ.

Ζούμε σε έναν κόσμο περιβαλλόμενο από εικόνες. Μαθαίνουμε τις εικόνες πριν ακόμα μάθουμε τις λέξεις. Και ενώ παλιότερα οι εικόνες που προσλαμβάναμε προέρχονταν κυρίως από ‘επαγγελματίες’ δημιουργούς, σήμερα κάποιες από αυτές τις εικόνες μπορεί να τις δημιουργήσει και να της διανείμει ο καθένας από εμάς.

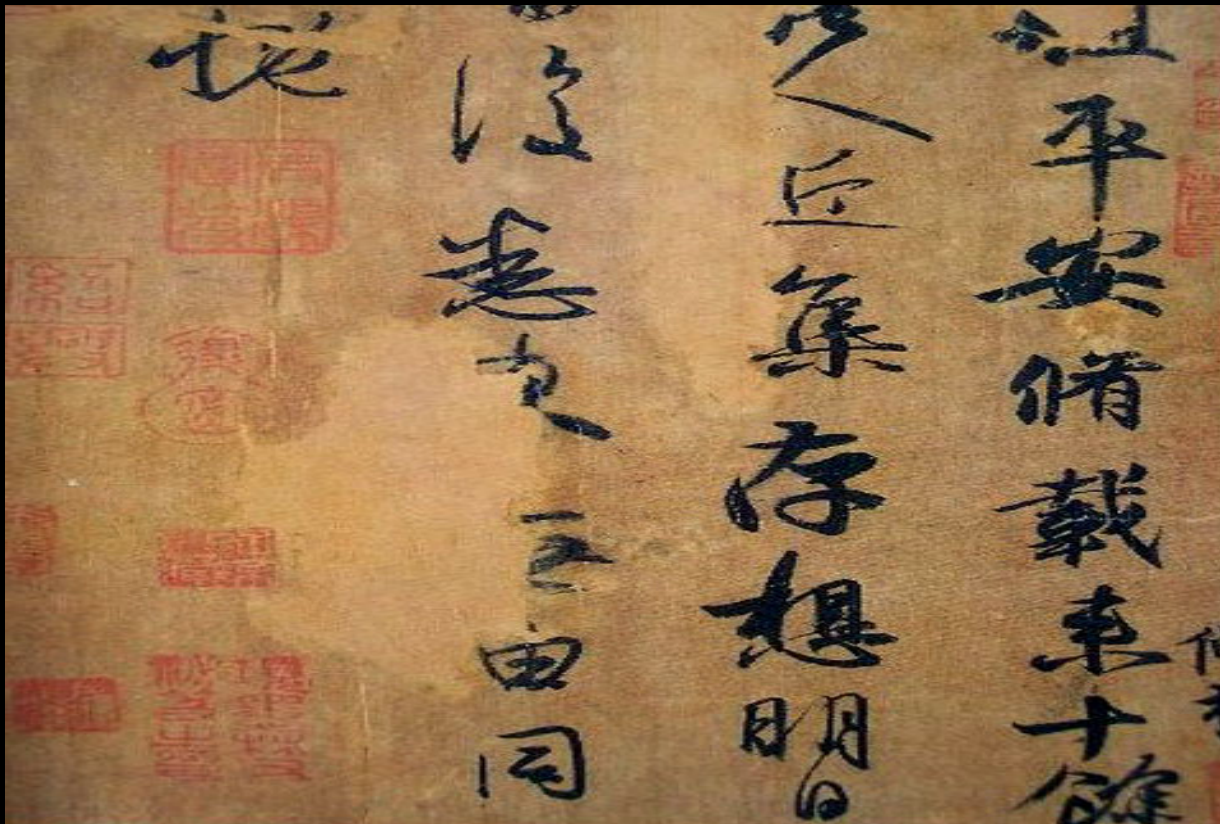
Οι άνθρωποι σχεδόν από την πρώτη στιγμή της εμφάνισής τους στη γη χρησιμοποίησαν εικόνες για να επικοινωνήσουν , είτε αυτό ήταν για να δηλώσουν την επίδοσή τους στο καθημερινό κυνήγι, είτε για να προσευχηθούν.

Οι Μεσοποταάμιοι ήταν ο πρώτος λαός που χρησιμοποίησε εικονικές αναπαραστάσεις λέξεων κάτι που στη συνέχεια ανέπτυξαν περισσότερο οι Αιγύπτιοι με τα ιερογλυφικά.

Στην ίδια λογική της χρήσης των ιδεογραμμάτων των Αιγυπτίων (της χρήσης δηλαδή της εικόνας για την αναπαράσταση ενός αντικειμένου, ανθρώπου, ζώου, ακόμα και ιδέας) αναπτύχθηκε και η κινεζική, ιαπωνική και κορεάτικη γραφή και καλλιγραφία.

Κάθε πολιτισμός και κάθε λαός εξελίσσοντας την τέχνη της γραφής, ανέπτυξε το δικό του αλφάβητο.

						
Z ZAYIN WEAPON	W WAW HOOK	H HE UNKNOWN	D DALETH DOOR	G GIMEL THROW-STICK	B BETH HOUSE	STOP ALEPH OX
						
N NUN FISH	M MEM WATER	L LAMEDH OX-GOAD	K KAPH PALM OF HAND	Y YODH HAND	T TETH UNKNOWN	H HETH FENCE
						
T TAW MARK	SH SHIN TOOTH	R RESH HEAD	Q QOPH MONKEY	S SADHE FISHHOOK	P PEH MOUTH	MUTE AYIN EYE
						
S SAMEKH SUPPORT						

AUGVS
A·A·LVCH·A·P
PROCVVS·E

Κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα άρχισε να εμφανίζεται η έννοια, αλλά και το αντικείμενο του 'Illuminated Manuscript', δηλαδή χειρόγραφα θρησκευτικά βιβλία με βαρύ διάκοσμο, έντονο κόκκινο χρώμα, εικονογράφηση και ρουστίκ κεφαλαία γράμματα.

Οι Κέλτες εξέλιξαν ακόμα περισσότερο αυτή την
τεχνική προσθέτοντας χρωματιστά πλαίσια,
ολοσέλιδες εικονογραφήσεις και το αρχίγραμμα
(*diminuendo*)

Η εφεύρεση της τυπογραφίας άνοιξε νέους δρόμους στην τέχνη του σχεδιασμού του βιβλίου και του έντυπου γενικότερα.

Η Ιταλία, κατά την περίοδο της Αναγέννησης (14^{ος} αιώνας), και πιο συγκεκριμένα η Βενετία έγινε η γενέτειρα της καινοτομίας τόσο στην τυπογραφία, όσο και στην εικονογράφηση και το σχεδιασμό των βιβλίων με κύριο χαρακτηριστικό τα φλόραλ σχέδια.

Το *Champ Fleury* του Geoffroy Tory έθεσε τα παγκόσμια στάνταρ στην τυπογραφία και το design, ενώ ο *Claude Garamond* ήταν ο πρώτος που πούλησε ιδιόχειρη, ξεχωριστή γραμματοσειρά.

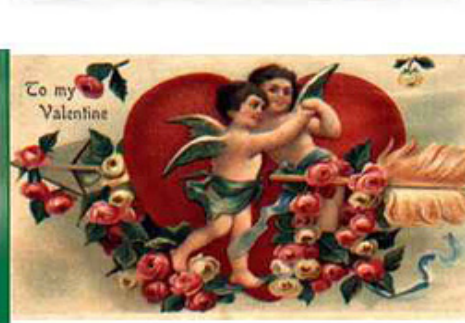
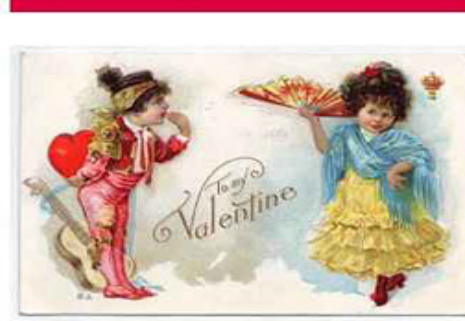
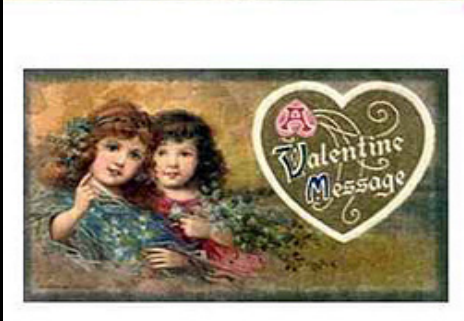
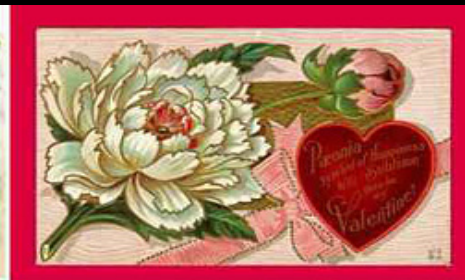
Στις αρχές του 1800 συναντάμε τα πρώτα είδη πόστερ κυρίως με την τεχνική της ξυλογραφίας, ενώ την ίδια περίοδο περίπου κάνει την εμφάνισή της και η μεταξοτυπία, σηματοδοτώντας αλλαγές στην καλλιτεχνική τυπογραφία.

Λίγο αργότερα, ο Joseph Niepce βγάζει μια από τις πρώτες φωτογραφίες, ενώ ο Sir John Herschel και ο Henry Fox Talbot ανακαλύπτουν το αρνητικό και καθιερώνουν την ορολογία 'φωτογραφία'.

Η βασίλισσα Βικτώρια της Αγγλίας ενέπνευσε τη βικτωριανή εποχή, η οποία χαρακτηρίζεται από ισχυρές ηθικές και θρησκευτικές πεποιθήσεις και αισιοδοξία.

Η 'γραφιστική' τάση της εποχής ακολούθησε αυτές τις πεποιθήσεις υιοθετώντας σύνθετα σχέδια, επιτηδευμένο διάκοσμο και γραμματοσειρές. Η θεματολογία ήταν κυρίως ρομαντική απεικονίζοντας συχνά παιδιά και ζώα, καθιερώνοντας και τον όρο 'kitsch'.

Το κίνημα που ονομάστηκε *Arts and Crafts* ήταν μια ξεκάθαρη αντίδραση στην αισθητική της βικτωριανής εποχής. Κύριος εκπρόσωπός του ήταν ο William Morris.

Έτσι φτάνουμε στην εποχή του *Art Nouveau* με κύριους εκπροσώπους τον Toulouse-Lautrec στη ζωγραφική και τον Alphonse Mucha στο σχεδιασμό αφισών.

Η θεματολογία περιλαμβάνει κυρίως αμπέλια, τριαντάφυλλα, πουλιά, καθώς και ρομαντικές απεικονίσεις γυναικείων μορφών.

Divan Japonais

75 rue des Martyrs

Ο μοντερνισμός έκανε την εμφάνισή του στις αρχές του 20^{ου} αιώνα με το κίνημα του avant garde που πρέσβευε περισσότερο την εφαρμογή της εικόνας, παρά το περιεχόμενό της.

Ο κονστρουκτιβισμός υπηρετούσε την εφαρμοσμένη τέχνη (El Lissitzky), ενώ το κίνημα του De Stijl που αναπτύχθηκε στην Ολλανδία με κύριο εκπρόσωπο των Mondrian εισήγαγε τα αφηρημένα γεωμετρικά σχήματα, τη σημασία των οριζοντίων και καθέτων γραμμών και τον περιορισμό των χρωμάτων στο κόκκινο, το κίτρινο, το μπλε και στις σκιές του μαύρου, του λευκού και του γκριζου.

Οι φουτουριστές από την πλευρά τους εξερεύνησαν κάθε μορφή τέχνης, ενώ επηρέασαν κινήματα όπως ο υπερρεαλισμός, αλλά και την κουλτούρα των ιαπωνικών manga και anime.

Ο Tristan Tzara το 1916 ξεκίνησε το κίνημα που ονομάστηκε DADA . Ο ντανταϊσμός αμφισβητούσε την κοινωνία, αλλά και κάθε μορφή τέχνης, εκπροσωπώντας το σοκ και την αντίδραση. Απόρροια του ντανταϊσμού ήταν ο υπερρεαλισμός.

Ο Lucian Bernhard θεωρείται ο πατέρας του 'Plakatstil' (poster style) στη Γερμανία. Παρόλο που προέκυψε σαν λάθος, κατάφερε να απλοποιήσει τη διαφημιστική αφίσα απεικονίζοντας μόνο το προϊόν, το όνομα και την εικόνα.

Κατά τη διάρκεια του πρώτου παγκοσμίου πολέμου η αφίσα χρησιμοποιήθηκε ως προπαγάνδα.

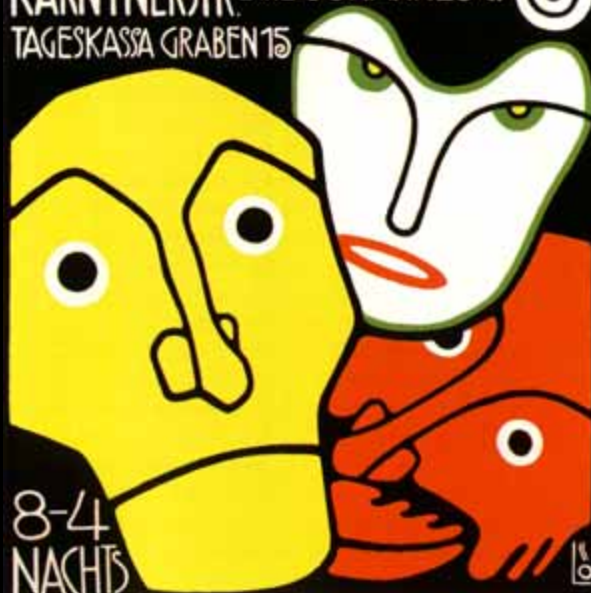
Μετά τον πόλεμο, ο κυβισμός και η απλότητα του Plakatstil εξελίχθηκαν σε αυτό που ονομάστηκε *art deco*.

FLEDERMAUS

THEATER u. KABARETT

KÄRNTNERSTR. ECKE JOHANNESG.

TAGESKASSA GRABEN 15

8-4
NACHT

lo

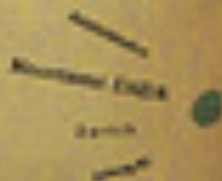
DADA 3

REVUE
TRIMESTRIELLE

Donc de M. B. B.

Je ne veux même pas savoir s'il y a un des hommes avant moi. (Grosjean)

Fr. 1.50

Με ιδρυτή τον Walter Gropius και ξεκινώντας αρχικά ως αρχιτεκτονικό κίνημα με στόχο την ανοικοδόμηση της Γερμανίας μετά τον πόλεμο, το κίνημα του Bauhaus στόχευε στη συνεργασία της τέχνης, της χειροτεχνίας και της τεχνολογίας. Το 1933 η σχολή του Bauhaus έκλεισε από τους Ναζί, παρ' όλα αυτά όμως παρέμεινε ένα από τα πιο σημαντικά καλλιτεχνικά κινήματα.

Στη διάρκεια της δεκαετίας του '30 ο Ναζισμός ανάγκασε πολλούς καλλιτέχνες να εγκαταλείψουν την Ευρώπη και να καταφύγουν στην Αμερική, όπου δημιουργούνταν ένας νέος πυρήνας του μοντέρνου design.

Εκείνη την περίοδο ο Walter Paerpcke, κορυφαίος designer, πίστευε ότι το design έχει πρακτική αξία και ότι οποιοδήποτε διακριτικό στοιχείο τοποθετημένο σε διαφημιστικές καμπάνιες, συσκευασίες, ακόμα και στα φορτηγά που μεταφέρουν τα προϊόντα μπορεί να προωθήσει την επιχείρηση.

Η Νέα Υόρκη γίνεται το πολιτιστικό κέντρο τις δεκαετίες του '40 και του '50 και οι αμερικανοί designers εξελίσσουν την τέχνη τους ακόμα περισσότερο.

Ο Paul Rand κορυφαίος εκπρόσωπος του αμερικανικού κινήματος δημιουργεί καινοτόμες διαφημιστικές καμπάνιες κάνοντας πράξη την πεποίθησή του ότι η βασικότερη λειτουργία του design είναι η επικοινωνία.

A vertical black and white photograph of a hand pulling a rope, serving as a background for the text.

A BELL FOR ADANO

It would be wrong to call it a suspense novel, but it is about the lives of thousands of readers.

Witness the right side of the life of the nation's leading writer in "The last words of the year."

Witness the story of a man who is a great writer of critical and popular fiction in the year.

Witness the story of a man who is a great writer of critical and popular fiction in the year.

Witnessed as "Suspense" by the Council on Books in Washington.

Witnessed as "Suspense" by the Council on Books in Washington.

Witnessed as "Suspense" by the Council on Books in Washington.

Witnessed as "Suspense" by the Council on Books in Washington.

Hersey's

"The last words of the year"

It is the story of...

It is the story of...

It is the story of...

It is the story of...

It is the story of...

It is the story of...

It is the story of...

Στην αυγή των χρόνων μετά τον πόλεμο κυριαρχούσε το μότο "Good design is good business"

Ο Golden κορυφαίος designer της εποχής πίστευε ότι η κύρια λειτουργία του design ήταν η σαφής επικοινωνία.

Ένας άλλος εκπρόσωπος της εποχής, ο Saul Bass πίστευε ότι "a trademark must be readily understood yet possess elements of metaphor and ambiguity that will attract the viewer again and again".

Εκείνη την περίοδο αναπτύσσεται και το conceptual design εστιασμένο κυρίως στο περιεχόμενο και το πλαίσιο του μηνύματος. was concerned with the content and context of the message. Στη δεκαετία του '60 οι αφίσες έρχονται και πάλι στο προσκήνιο προτάσσοντας πολύ συχνά κοινωνικά μηνύματα.

Τις δεκαετίες 50'-60' εμφανίζονται και οι περίφημες πολωνικές αφίσες δίνοντας έμφραση στη μεταφορά και το συμβολισμό.

TEATR WIELKI

ALBAN BERG WOZZECK

Ο μεταμοντερνισμός φέρνει μαζί του τάσεις όπως η αποδόμηση, ή το πάνκ. Η εικόνα πλέον δεν διαβάζεται αλλά ο καθένας από εμάς την 'νιώθει'.

Εκείνη την περίοδο εμφανίζονται όλο και περισσότερο διαφημιστικά spot στην τηλεόραση, ενώ οι πολιτικοί χρησιμοποιούν όλο και περισσότερο την εικόνα για να επικοινωνήσουν τα μηνύματά τους.

Το debate για το πόσο 'επικίνδυνες' ή κατασκευασμένες είναι οι εικόνες έχει πλέον ξεκινήσει.

Η εμφάνιση και εξέλιξη των υπολογιστών και των computer graphics άλλαξε τόσο πολύ την οπτική επικοινωνία, όσο η ανακάλυψη της τυπογραφίας. Ακόμα περισσότερες αλλαγές έφερε η εμφάνιση του παγκόσμιου ιστού.

- Δημιουργία ιστοσελίδων
- Προγράμματα οπτικής απεικόνισης (ppt, charts etc)
- Digital Design
- 3D (αρχιτεκτονική, κινηματογράφος, εικονική πραγματικότητα)
- Animation
- Virtual multimedia περιβάλλοντα (πχ εκπαιδευτικά CD)